

Complexnummer: 513258

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

n.v.t.

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

512783, 513259

Woonplaats

Heerlen

Gemeente

Heerlen

Provincie

Limburg

Locatie van het hoofdobject

Kerkstraat 8, 6413 EL te Heerlen

Complexomschrijving

Inleiding Het complex Corneliuskerk e.o. is gelegen in het gebied tussen de Kerkstraat en de Heulstraat. Het complex bestaat uit twee onderdelen, namelijk de pastorie. die aanvankelijk dienst deed voor de vorige Sint Corneliuskerk op deze locatie uit 1839 en de Corneliuskerk. De kerk is gebouwd ten behoeve van de bevolkingstoename die de mijnen teweeg brachten in de kolonie Heerlerheide.

Omschrijving De pastorie uit 1852 is gebouwd in tradionalistische stijl en is in 1982 gerestaureerd. De Corneliuskerk. gelegen links naast de pastorie. is gebouwd tussen 1909 en 1918 in Neo-Romaanse stijl naar ontwerp van J. Cuypers en J. Stuyt. de aannemer was J. Ubachs. Na de oorlog is in de kerk een devotiekapel gebouwd en in 1986 zijn een aantal wijzigingen uitgevoerd.

Waardering Het complex Corneliuskerk e.o. bezit cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van een sociaal economische ontwikkeling door de mijnbouw en een geestelijke ontwikkeling door de Rooms Katholieke kerk. De architectuurhistorische waarden worden bepaald door de betrokkenheid van de architecten J. Stuyt en J. Cuypers m.n. als voorbeeld uit hun vroege samenwerkingsperiode. Het complex bezit ensemblewaarden door: de bijzondere betekenis van het complex wegens de situering, verbonden met de ontwikkeling van de wijk Heerlerheide en is van bijzondere betekenis voor het aanzien van de stad Heerlen. Het complex is van algemeen belang wegens de cultuurhistorische- en architectuurhistorische zeldzaamheid.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 512783

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 juli 1999
Kadaster deel/nr	82759/56

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heerlen	Heerlen	Limburg

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Heerlen	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Heerlen	A			5369
Heerlen	A			5368

Omschrijving**

Inleiding\

ROOMS-KATHOLIEKE KERK H. CORNELIUS, is gebouwd tussen 1909 en 1918 naar ontwerp van Joz. Cuypers uit Roermond en Jan Stuyt uit Den Haag. Architect Jan Stuyt werkte aan het begin van zijn loopbaan samen met Joz. Cuypers. De bouwstijl van de kerk is traditionalistisch met neo-romaanse stijlinvloeden. De kerk is gebouwd ten behoeve van de bevolkingstoename die de mijnen teweegbrachten in de nabijgelegen kolonie Heerlerheide. De kerk ligt hoog op en tegen een zandheuvel, op de plek van de oude kerk uit 1839. Na de oorlog kreeg de kerk nieuwe klokken en kerkbanken en intern is een devotiekapel gebouwd voor Onze Lieve vrouw van de Altijddurende Bijstand. In 1986 zijn door Architectengroep Mertens een aantal wijzigingen uitgevoerd, de viering is naar achter verplaatst, de berging naast absis wordt bijsacristie, zij-absis (links) wordt doopkapel en de portaaldeuren zijn versmald. Deze wijzigingen doen geen afbreuk aan de monumentaliteit van het kerkgebouw. De dakbedekking was oorspronkelijk van rode pannen en is thans van leien.

Omschrijving\

De CORNELIUSKERK heeft een driebeukig basicaal schip op een kruisvormige plattegrond. Het schip wordt beëindigd door een halfronde absis. Tussen de kruisarmen en het koor zijn de sacristieën geplaatst. Zadeldaken en tentdaken met leien en bakgoten. Onder de goten is een band van zwart-wit geblokte tegels aangebracht. De gevels hebben een plint in kruisverband met een rode rollaag, een optrek van roodbruine baksteen in kruisverband. In de gevel bevinden zich rondboogvormige glas-in-lood vensters, deze zijn gelegen onder een rondboog strek en een uitspringende rondboog van rode baksteen. De vensters zijn los geplaatst of gegroepeerd per drie. In het laatste geval zijn de strekken aaneen gesloten. Rechthoekige en rondboogvormige houten deuren met

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

beslag.

De VOORGEVEL is symmetrisch ingedeeld en heeft een centrale entree. De entree is gelegen in een rondboognis, waarin twee verdiept gelegen nissen en een dubbele rechthoekige houten deur met gegolfd beslag in rondboogvormig vlak. De dubbele houten deur dateert van omstreeks 1986. Naast de entree drie kleine vensters. Boven de entree een rondboog rollaag, waarboven drie vensters gelegen in dubbele nis. In de topgevel een rond venster onder getrapte vleilagen met bloktanden. Twee TORENS met drie lagen van twee vensters, twee grote galmgaten met een middenkolom. De rechertoren heeft een klok, gelegen in rode baksteen rand van twee vierkanten waarvan er één 22,5 o gedraaid. Het torenuurwerk uit maart 1913 is afkomstig van Gebrs. Kerckhofs uit Aarle-Rixtel. Op de toren een tentdak met leien. Op het dak van de kerk liggen eveneens leien.

De ZIJGEVELS hebben ter plaatse van het schip vijf traveeën, deze liggen ter plaatse van de zijbeuken onder een dakschild en worden door lisenen van elkaar gescheiden. Elk travee van de zijbeuk heeft één venster met boven en naast de strek tegels. Tegen de eerste en derde travee zijn biechtstoelen geplaatst onder een zadeldak. In de gevel van de biechtstoelen bevinden zich drie kleine vensters, deze zijn aan de zijde van de pastorie dichtgemetseld. Ter plaatse van het schip bevinden zich per travee drie vensters met boven en naast de strek tegels. Hierboven bevindt zich een wit gestucte rand.

De KRUISARM heeft een topgevel met drie vensters waarboven een kruismotief van twee gedraaide vierkanten in rode baksteen. De gevel wordt beëindigd door vleilagen en lisenen. Op de nok een cirkel waarin een kruis. De zijgevels van de kruisarm hebben een geblokt tegelmotief onder de goot. In de oksel van kruisarm en zijbeuk bevindt zich een klein portaal van één laag onder een half schilddak tentdak met nokpion. Het portaal heeft een entree met dubbele houten deuren onder een strek. Verder drie vensters met hekwerk in graatmotief. Achter de rechter kruisarm ligt de SACRISTIE, dit is een volume van één bouwlaag onder een dakschild en zadeldaken, uitlopend in een tentdak met nokpion. In de gevel van het koor, gelegen achter de sacristie is een kruisvormig motief van gele en rode baksteen aangebracht. In de gevel van de sacristie bevindt zich een rondboog deur onder rondboog strek met iets uitspringende baksteen rand, drie trapsgewijs geplaatste smalle vensters en in de de topgevel drie smalle vensters. Onder het dakvlak bevindt zich nog een bloktand rand.

De ACHTERGEVEL VAN DE SACRISTIE heeft zes vensters. De ACHTERGEVEL VAN HET KOOR heeft lisenen en vleilagen onder de dakrand met bloktand decoraties. De gevel wordt beëindigd door een baksteen angelusklokje. Tegen het koor staat een halfronde ABSIS met zeven vensters. Op de absis een halfrond tentdak met kruis met onder de goot een geblokt tegelmotief in zwart-wit. Voor de absis staat een muur met verspringende ezelsrug en 2 wagenwielen. Deze muur dateert uit omstreeks 1986.

Het INTERIEUR van de Corneliuskerk heeft een kruisvormige plattegrond, bestaande uit een schip met zijbeuken gescheiden door vier rondbogen. De viering wordt gescheiden van de kruisarmen door twee hogere rondbogen. Tussen het schip en de viering en de viering en het koor bevinden zich nog hogere rondbogen. Achter het koor staat een halfronde absis. Tegen de linkerkruisarm staat een kleinere absis. De sacristie bevindt zich tussen de rechter kruisarm en de het koor. Het SCHIP bestaat uit vijf traveeën en heeft een cassetteplafond. De zijbeuken worden van het schip gescheiden door kolommen van Kunradersteen, deze zijn onderling verbonden door bogen van afwisselend rode baksteen en gele mergelsteen. Boven elke boog bevinden zich drie vensters met glas-in-lood met geometrische figuren. In de ramen zijn de namen van de schenkers aangegeven. De muren zijn wit gepleisterd.

In de ZIJBEUKEN staat per travee een rondboog tussen buitenmuur en kolom en heeft een glas-in-lood venster per travee. Tussen de bogen bevindt zich een recht plafond. De muren zijn witgepleisterd.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het OXAAL heeft een houten balustrade, waarachter drie hoge glas-in-loodvensters onder meer met afbeelding van Caecilia.

Onder oxaal is een devotiekapel voor Onze Lieve Vrouw van de Altijddurende Bijstand gemaakt in een nis op de plaats van de voormalige opgang naar het oxaal. Uitvoering door firma Donker uit Eindhoven. Het Mariabeeld van de Maastrichtse kunstenaar Harrie Pieters is uit opaline vervaardigd.

De VIERING is verhoogd en bereikbaar via vier treden. De bogen tussen de viering en het schip, de viering en de kruisarmen, de viering en het koor en de zijbeuken en het kruisarmen hebben kolommen van Kunradersteen met bogen van rode baksteen en gele mergelsteen. De bogen met de kruisarmen zijn met staal versterkt. De KRUISARMEN hebben in de kopse gevel drie glas-in-lood vensters. De kleine absis tegen de linker kruisarm is de doopkapel. De absis heeft vijf kleine ramen met bladmotief. In de ABSIS zijn vijf glas-in-lood ramen aanwezig met afbeelding van het Heilig Hart, Maria, Jozef, Cornelius en St, Jan de Evangelist. De ramen hebben de namen van de schenkers.

Verder zijn in het interieur onder meer van belang het altaar uit 1925 van H.J. Eymael te Heerlen. Kerkbank uit 1914 geschonken door Mr Charles Baron de Bieberstein Rocalla Zawadzky bevat het familiewapen. Twee biechtstoelen met paneeldeuren met houtsnijwerk en gekleurd glas-in-lood. In de sacristie staat nog een voormalige biechtstoel.

Waardering

De Corneliuskerk is van cultuurhistorische waarde als uitdrukking van een sociaal-economische ontwikkeling door de mijnbouw, en een geestelijke ontwikkeling door de Rooms Katholieke kerk. De architectuurhistorische waarde wordt bepaald door het belang van de kerk voor het oeuvre van de architecten J. Cuypers en J. Stuyt (m.n. als voorbeeld uit hun vroege samenwerkingsperiode), de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp, de ornamentiek en het grotendeels gave interieur. De kerk is van bijzondere betekenis wegens de situering, verbonden aan de ontwikkeling van Heerlen als gevolg van de bevolkingstoename door de mijnbouw en daarmee van bijzondere betekenis voor het aanzien van Heerlen. Verder is de kerk van algemeen belang wegens de architectuurhistorische zeldzaamheid en de architectuurhistorische en cultuurhistorische waarden.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

Monumentnummer*: 513259

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 juli 1999
Kadaster deel/nr	82747/29

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heerlen	Heerlen	Limburg

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Heerlen	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Heerlen	A			4962

*Omschrijving***

Inleiding

PASTORIE van de parochie H. Cornelius is gebouwd in 1852 in de stijl van het Traditionalisme en deed oorspronkelijk dienst voor vorige Sint Corneliuskerk uit 1839. deze stond op de plaats van de huidige Corneliuskerk. De pastorie is gelegen naast de R.K.-Kerk van de H. Cornelius op een randheuvel en vormt met de kerk een complex. In 1982 is de pastorie gerestaureerd door arch. Hamers.

Omschrijving

De PASTORIE heeft een U-vormige plattegrond bestaande uit een rechthoekig hoofdvolume in twee bouwlagen en volumes van één bouwlaag en een muur met poort rond een binnenplaats. Alle volumes liggen onder een zadeldak met muldenpannen. De gevels hebben een optrek in baksteen metselwerk in kruisverband. In de gevels bevinden zich rechthoekige houten deuren en vensters met bovenlicht en roedeverdeling gelegen in hardstenen lijsten onder een rollaag. Verder hardstenen dorpels. De VOORGEVEL is symmetrisch van opbouw en bestaat uit drie traveeën. Elke travee bevat een kozijn met luiken uit omstreeks 1990. De centrale entree heeft een deur met bovenlicht. drie natuursteen treden met leuning. De houten bakgoot ligt op consoles en het zadeldak ligt verzonken.

De RECHTERZIJGEVEL heeft rechts een breed keukenvenster en een houten venster in de tweede bouwlaag. In de topgevel bevinden zich twee halfronde stalen vensters met roedes en S-vormige balkankers. In het volume ven een laag bevinden zich twee houten deuren.

De ACHTERGEVEL VAN HET HOOFDVOLUME heeft rechts een volume van omstreeks 1990 van één laag met glazen overkapping met

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

originele kozijnen en houten deur, beide afkomstig uit de achtergevel. Rechts bevindt zich een getoogd venster.

De LINKERZIJGEVEL is blind en bevat in de topgevel twee stalen halfronde vensters met roedeverdeling en S-vormige balkankers.

De VOLUMES VAN EEN LAAG bevatten open en gesloten bergruimtes en liggen onder een doorlopend L-vormig zadeldak. Ze zijn toegankelijk vanaf de binnenplaats. In de gevels bevinden zich houten kozijnen en deuren en een roldeur van omstreeks 1990. Eén zijde van de binnenplaats is afgesloten door een muur met een poort met grote dubbele houten deuren. De muur is afgedekt met pannen.

De STRUCTUUR VAN HET INTERIEUR is in redelijk hoge mate in tact hetgeen blijkt uit de situering van gang, trappenhuis en kamers.

Waardering

De pastorie van de Corneliuskerk bezit cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van een geestelijke ontwikkeling door de Rooms Katholieke kerk en als uitdrukking van een maatschappelijke ontwikkeling op geestelijk gebied. Waarbij de pastorie ook dienst heeft gedaan voor een kleinere kerk uit 1839, gelegen op de plaats van de huidige Corneliuskerk. De pastorie is verder van betekenis wegens de situering in Heerlerheide, verbonden met de ontwikkeling en het aanzien van de stad Heerlen. De pastorie is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische en architectuurhistorische waarden en maakt een essentieel onderdeel uit van het complex Corneliuskerk e.o.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerkelijke dienstwoning

Functie

Pastorie(F)